Број 170 У Новом Саду, у четвртак 5. (18.) августа 1910 Година XLV

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г: Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Цетињска прослава.

Цетиње је обукло на се свечано рухо. Окићено је цвећем, а по њему се лепршају сваковрсне заставе. Изасланици страних држава дошли су на Цетиње, да у име својих владара честитају 50-годишњицу владавине кнеза Николе. И од сада кнежевина Црна Гора постаће краљевином, а кнез Никола краљем.

Народ Црне Горе, притеран од перјаника и власти, учествује телом у тој прослави, но како му је јадном у души? Тавнице су препуне његових најбољих синова, он је изложен свакој беди, невољи, прогањању, па и животом својим није сигуран. По расположењу душе и срца свога пре би ишао на парастос или дућу, и горко оплакивао несретну судбину и своје домовине и своју. Но заповест перјаника и жбира мора се слушати, јер иначе се кућа над главом претвара у згариште, он иде у мрачне тамнице или плаћа и главом.

Крволочна Томановићева влада ни за време ових светковина није зауставила своја недела. Као прва тачка светковине је вест, да плаћеници црногорске владе убијају црногорске прогнанике и исељенике. Новије вести о убиству црногорског исељеника мајора Митровића у Скопљу, сведоче, да су најамници Томановићеве владе имали оштар налог, да убију мајора Митровића пре но што отпочну свечаности на Цетињу. И када је мајор Митровић мучки убијен од једних најамника Томановићеве владе, а стигоше други, опет са оштрим налогом, да откупе и униште сва писмена, која су нађена после убијеног Митровића, а која бацају ружну сенку и на кнеза Николу и Томановићеву владу. И како из Скопља јављају, изгледа, да је овим другим најамницима пошло за руком, да тешким парама јадног црногорског народа ту заповест и изведу. Најновија вест из Скопља јавља, да су пуштени на слободу сви, који су били ухапшени због убиства Митровићева, а о списима његовим не зна се ништа. Ко познаје власти, тај се неће чудити, да су за добре паре те списе дале. Жбири црногорски размилели су се да дохакају главе и других црногорских исељеника.

Тако је, ето, почела светковина у Црној Гори. На Цетињу изгледа да збијају чак и шалу. Софијски листови имају са Цетиња вест, како у Јусовачи леже 48 црногорских осуђеника велеиздајника, међу њима је више министара и један бивши министар-председник. Кнез је хтео већ дужег времена да их помилује, али му то није дозвољавала његова скучена кнежевска моћ. Сад кад постане краљем, то ће учинити, јер што није могао кнез, то ће учинити краљ. Дакле, кнез Никола зато се и проглашује за краља, да може велеиздајнике да помилује!

Не може се схватити, што ова груба спрдња и неистина. Кнез Никола, да је имао љубави према свом народу, не би ни довео Томановићеву владу, не би ни дозволио хајку и апшење најбољих синова Црне Горе, а могао их је до сад не једном већ и сто пута помиловати. Зар кнежева власт није моћна да даде помиловања, а моћна је да постави крволочну владу, која ће измишљати завере, апсити и убијати све што је боље, честитије и слободоумније. Не треба се титрати мученицима слободе и поборницима правде, не треба се титрати народом, јер повесница светска доказује, да се то скупо плаћа и враћа.

Ако је истина, да се по вечерњу познаје светац, онда и почетак прославе цетињске сведочи, да црногорски народ ни краљевом титулом неће добити сретније дане. Имаће да издржи још горких искушења и очајне борбе, док не створи себи и домовини својој здравију и бољу судбину.

Положај у Хрватској и Славонији.

Хрватско-славонски бан Томашић преговарао је прекјуче поново са члановима хрватске странке права. Разуме се, са оним „умеренима“. Преговори су вођени о програму нове јединствене хрватске странке, владине. По гласовима, што стижу из Будимпеште, преговори теку врло успешно. „Умерени“ из свију хрватских странака већ су решени, да створе јединствену хрватску странку, онаку какву жели Куен и Томашић. У главном постигнут је и споразум гледе програма те странке — разуме се, по рецепту Куена и Томашића. Новој хрватској странци придружиће се и „умерени“ чланови самосталне странке и уопће сви „умерењаци“, Срби и Хрвати — а то су стари Куеновци. Одмах по распусту хрватско славонског сабора, нова странка ће се коначно образовати и изићиће пред јавност са својим програмом. На изборима ће тада настојати, да задобије већину и потисне онај, како кажу „Народне Новине“, незнатни део у бившој коалицији, који бану не треба.

Супило у свом листу позива, да се опозиција организује према новој владиној странци, и то на основу, на којем је била хрватско-српска коалиција онда, када је донесена речка резолуција. Супило нуди измирење свима онима, са којима је по последњих година дошао у опреку.

Франковци и фуртимаши ступиће у изборе као једна странка, под именом хришћанских социјалиста. Један део пак франковаца неће са фуртимашима, но ће остати изван странака. Но изгледа, да ће сви они са странком дра Мила Старчевића образовати коалицију.

Социјалисте ће, судећи по прогласу што су га ових дана издали, самостално ући у ту борбу.

Српска народна радикална странка ће и сада, као и досада, повести борбу сама, ослањајући се једино на свест и снагу свог српског народа.

Прибићевски измећари, које су госе им цакнуле, а српски народ презрео, покушаће на изборима да продру где као „дивљаци“, али на лихо, јер су и они досадањи окати слепци прогледали, а калуђери стегли своје кесе, односно истресају их у касу, али банову

Буран протест против убиства војводе Глигора.

Друштво „Српска Браћа“ у Београду сазвало је било све Београђане на збор пред споменником кнеза Михајла. Збор је требао да протестује против мучког убиства војводе Глигора Соколовића. У заказано време искупио се пред споменником силан свет (више хиљада људи), и то свију сталежа. Било је доста и Старосрбијанаца и Македонаца. Са споменика се виле црне заставе. Свет је дуго чекао да сазивачи збор отворе. Око 7 часова указао се један члан одбора. Изнео је, како је одбор све до сада чекао да чује тачне и подробне извештаје о убиству војводе Глигора. Моли да се збор одгоди до Преображења 9 часова пре подне, а дотле ће „Српска Браћа“, за извесно добити све податке. У својем кратком говору истакао је, да је пао бранилац потиштеног робља. Срби ће љуто осветити смрт тог дичног свог човека. Глигор је мучки убијен, јунак који је неповређен изишао из најмање 50 љутих борби; који је очистио српске манастире од оних, који су их насилно отели били; Глигор је био дика и понос свог краја. Тај велики Србин пао је од куршума мучког убице. И народ београдски мора се поново искупити пред споменником на Преображење, а дотле ће чути тачно, ко је извео мучко убиство над овим српским јунаком и војводом.

Порука Србима од — „Хрватског Браника“.

Овде у Митровици увукао се као куга пре својих 18 година „Хрватски Браник“, листић без истакнутог обиљежја, потребит у честитој сарадњи и довољном броју сталних претплатника, а богат у мржњи према Српству уопће, и денунцијацијама и увредама посебно. Па крај све своје горе наведене неимаштине и оскудице, крај све политичке усамљености, живи његов родитељ и госа му, Н. Доган, ево већ 18 година у сређеним материјалним приликама, пунећи ступце свом „политичком угледном листу у Сријему“ денунцијацијама и цепове новцима. „Хрватски Браник“ је од постанка свог био потркушица, без компаса; он је без сталне, одређене страначке боје. Он је и франковац и милиновац, он је и бечки хришћански социјалиста и панслависта, ма да из дна душе мрзи Србе и ћирилицу. Он и госа му не знају у опће шта су; осим што знају, да требају и морају да знају мрзити и вређати све што је Србину, брату им, свето, и да госи Догану треба олако животарити. Ко га плаћао, да плаћао; али да је лих само зато плаћен, да Србе мрзи, клевета и уцењује — то је необорима истина.

Тај и такви „Хрватски Браник“ у свом 62. броју од о. г. удостојава нас Србе „братинским“ саветом у свом донкижотском чланчићу: Порука браћи Србима, ког у целости донашамо, да читатељи виде, доклесу нас Прибићевић и њему подобни довели, јер је и „Хрватски Браник“, док је тамо њему требало, пирио са Србобранлијама у један рог.

„Срби су дигли куку и мотику проти бану Рауху ради велеиздајничког процеса и јавно се у новинама бранили, да они не теже изван граница Аустрије. У том их помагала и сва хрватска јавност, заузимајући се свом душом за ради велеиздаје оптужене Србе. Сва их готово хрватска јавност братски сусретала.

Признајемо додуше да ми у свему не одобравамо рад наших Срба, али у чем?

Ових задњих дана опет нам стижу жалосни гласови, који нам не дају некако мира, који нам и опет говоре, да се опет неко увукао међу Србе, те их опет дражи проти Хрватима, не би ли се макар на који начин разбила слога. О том нас увјеравају закључци општина у Сриему и Лици, у којима је већина Срба које све иду за тим да се свуда уредује само ћирилицом, без обзира на латиницу, које је обиљежје хрватске државе и хрватског народа Ми никако не разумијемо браћу Србе, да стварају такове закључке, који се противе народном јединству* Хрвата и Срба. Ако смо већ један народ, употребљавајмо и једно писмо. Ми се не противимо ћирилици као писму, ми јој се противимо тек у толико, у колико она служи за српску пропаганду у нашим крајевима. Ми

*) Наш курсив. Пр. Уред.

никако нећемо то моћи допустити, да се у нашим опћинама, па ма кар била у њима и српска већина, уредује искључиво ћирилицом, јер пристајањем на то, признали бисмо, да живе у Хрватској два народа, а то не научају људи око „Србобрана“. Да се опет увукао међу Србе непозван гост, то нам доказује и онај „Србобранов“ чланак, написан у славу косовску о Видовдаву у манастиру Равани ци, који се налази у Хрватској Онај чланак је и одвише прозиран и с мишљу израженом у чланку ми се никад нећемо и не смијемо спријатељити, јер ће онда одзвонити Хрватству (?! Пр. Ур.)

Зато ми поручујемо браћи Србима, да се оставе оваковог изазивања, да пораде истински и озбиљно с нама, да се што јаче изгради ова нам права једина домовина, да и опет не изазову проти себи власт, да их и опет не бацају у тамнице. По нашем мишлењу најпаметније би учинили наши Срби, да се спријатеље с мишљу о слободи и независности Хрватске, јер би тако најлакше сачували слободне српске државе. Јака и слободна Хрватска била би најјачи штит проти пангерманству и најсигурнија обрана Балкану, којем са свих страна приети пангерманизам. Ово је наша порука!“

Ето, то, и ништа друго поручује „Хрватски Браник“ и то не „Србобранцима“ него баш „браћи“ Србима.

Од луда попа луда и молитва. Кад је већ са извесном лицемерном обландом увио ту жучну пилулу, требао ју је дати Прибићевићу и компанији да је прогутају, а не Србима; ми који не припадамо загребачком троногом сацаку, ни орах примити нећемо из руке једног Н. Догана, а камо ли смушену поруку, и то „братску“ поруку једног србождерског листића. „Славно“ уредништво „Хрватског Браника“ нека дакле у будуће таке ствари адресира на правог адресата, на „Србобран“, а не на Србе, на праве Србе, ако мисли да му „труд“ не оде узалуд.

Вид Јастребов.

Борба против клерикализма и жене.

Две мадридске женске из племићских кругова, у својој претераној клерикалној верности, написале су оштар протест против свију одредаба шпањолске владе, и мера, које је ова предузела против све моћи папине и клерикализма. У том су протесту навеле, како ће и крв своју жртвовати за „право цркве и папе“. Овај протест изазвао је код многих осмејак, а код неких и осуду због оштрине, која не би била упутна ни код мушких, а камо ли код женских. Међутим, папа, који треба да сеје мир божји и хришћанску љубав, у знак своје благодарности и свог признања послао је тим женама свој апостолски благослов. Многи виде у том, како и папа потстиче и потпирује страстан и недозвољен начин борбе клерикализма у Шпањолској. Други виде у томе слабост папе и целе клерикалне борбе, кад спадају чак и на протесте — двеју жена.

Избор посланика у Вршцу.

Јуче је у Вршцу обављен избор посланика на угарски сабор, на место Лајоша Ланга, који је напустио вршачки мандат. Било је два кандидата: Куенов кандидат, Лајош Карачон, државни тајник у домобранском министарству, и немачки народносни кандидат Рајнхолд Хеген. Изабран је за посланика Куенов кандидат Карачон са већином од 350 гласова. Карачон је добио 1115 гласова, а Хеген 765. Разуме се, да Куенови листови пишу, како је избор обављен најправилније.

Узбуна у кући оседелога — „борца“.

У кући оседелога борца дра Полита, већ од неколико дана све се живо узмувало. Спрема се рубље оседелога борца, чисте се фракови, цилиндри, „салон роци“ његови. Спрема се и породица с њиме на далеки пут. Посред те журбе чујете млађе у кући, где шапатом зборе, како сиромах стари господин мора на далеки пут. Тамо „преко мора“, у врлетној Црној Гори, дешава се нешто крупно, хоће некога да наместе за краља, и стари господин мора да суделује притом великом послу. Изговарао се са својом старости, изговарао се на тешки и далеки пут, али, како веле, тај, који ће да буде намештен за краља, тражио је и преклињао старог господина, да свакако дође, јер без њега не може бити ништа. И стари се господин напослетку решио на далеки пут. И још се међу млађима проноси вест, како ће пред старога господина и његову породицу изићи нарочити аутомобил и одвести их на Цетиње. Док се по кући спрема, стари господин се непрестано мори великим мислима. Бележи све нешто, а то је говор, који ће тамо држати. Наручио је и нове хаљине, на које ће му, вели, тамо прикопчати неке колајне. По жељи старога господина управника „Браника“ биће и тај лист заступљен на тој паради. Сарадник његов, професор Грчић, већ је отпутовао онамо. Велика господа цетињска хтела су, да тамо и остане, али морали су попустити, јер, веле, да је уредништво „Браника“ рекло, да не може без њега.

Изложба у Бриселу у пламенима.

Из Брисела стижу гласови, који су запрепастили цео свет. У Бриселу је ове године светска изложба, у којој учествују сви народи у Европи, чак и из Америке и Азије, где су изложили разне ствари од вредности грдних милиона. — У недељу је избио пожар, који је за кратко време ухватио велик део изложбе, те прети опасност, да ће сва изгорети. По неким вестима већ су изгорели павиљони Енглеске, Белгије, Париза и Француске. Павиљони осталих народа су спасени. Ватра је на сваки начин избила у поштанском звању. По брзојавима који су стигли у понедељак, већ је захватио пожар павиљоне енглеске, француске, данске, руске, норвешке, аустријске и талијанске. Но ватрогасцима је пошло за руком, да локализују пожар. Иако је само мали део талијанског павиљона изгорео, штета је огромна. Пожар је учинио доста штете и данским, руским, норвешким, аустријским и америчанским павиљонима. При гашењу је озлеђено до 30 људи и од тих двоје тешко. Многе зграде у изложби су сасвим изгореле. Поред изложбе налазе се многи хотели, те је и ове захватио пожар. По најновијим вестима утврђено је да павиљони Русије, Норвешке, Данске, Швајцарске, Турске, Јапанске и Америке нису готово никакве штете претрпели. Одбор је закључио, да изложбу неће затворити, него ће и даље моћи гледаоци похађати онај део, који није изгорео. Колико се досада могло утврдити штета износи преко 500 милиона. Скоро све изложене ствари биле су осигуриране. У једном павиљону, који је изгорео, био је смештен алем од вредности више милиона. Узрок пожару још није тачно утврђен. У Бриселу се задржава једна велика менажерија са разним дивљачима. Када су суседне куће почеле горети грабљиве животиње почеле су ужасно урликати, те су се бојале, да ће провалити кавезе Власт је на то извела војску, која је све животиње поубијала.

Обесио се, јер није могао летети.

У Паризу се обесио један дечак од 14 година у прекомерној амбицији. Дечка су занели успеси славних авиатичара, па је и он хтео да лети. Цео школски одмор провео је у грађењу крилатице, коју је сам изумео. Цео дан није излазио из собе, непрестано је радио на грађењу крилатице. Али му то није никако успело, те дечко падне у очајање. У очајању обеси се о клин, који је био у зиду. Док су га нашли већ је био издахнуо.

Награђен после смрти.

Пре кратког времена умро је Геза Ваш, уредник једног сегединског листа. Ово дана је походио његову удовицу сегедински градски начелник и саопштио јој, да је Дугонићево друштво са хиљаду круна наградило једно дело покојног јој мужа.

Време.

Према телеграфском извештају од 4. августа може се очекивати топло, местимице киша и ветар.

Брзојави „Застави“

Стигли 4 августа.

Седница саборског одбора.

Ср. Карловци. Саборски одбор је у данашњој својој седници решио, да се суспендује новосадски црквени одбор због избора посланика за српски народно црквени сабор. Уједно је упутио епархијски административни одбор бачки, да постави привремени управни одбор, а против црквеног одбора да спроведе истрагу. (Дакле гилотина! Али Нови Сад је тврд орах, о који ће различија разлупати зубе. Прим. уредн.)

Одговорни уредник
Константин Брадваревић.

Трговина.

Будимпешта, 4. авг. 1910. г.

(Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 14 к. 70 п. до 14 к. 90 п.

Раж средње каквоће 14 к. 45 п. до 14 к. 60 п.

Јечам за храну 13 к 40 п. до 13 к 70 пов.

Јечам за пуњење пива — к. — п. до — к. — п.

Зоб прве каквоће 14 к. 40 п. до 15 к. — п.

Зоб средње каквоће 14 к. — п. до 14 к. 30 п.

Кукуруз домаћи 11 к. 50 п. до 11 к. 65 п.

Све од 100 кила.

Термини.

Жито за октобар 19 к. 54 п. до 19 к. 56 п.

Раж за октобар 1910. 14 к 84 п. до 14 к. 86 п.

Кукуруз за мај 1910. 11 к. 38 пов до 11 к. 40 п.

ИЗДАЈЕ СЕ

ВЕЛИКИ ЛОКАЛ

на главној пијаци (у кући Браће Вагнера за 1. новембар. — Ближа извешћа дају сопственици **Браћа Вагнер** у Новом Саду.

1095 1—3

ЗЕМЉА НА ПРОДАЈУ

У СРБИЈИ.

Једно имање близу Чачка 56 јутара оранице прве класе (један метар дубоко црна земља) роди врло добро кукуруз, жито, јечам, лук, кромпир, репа. 8¾ јутра ливаде, 5¼ јутра воћњака, 1 двокатница (за стан има у приземљу кујну, предсобље, 2 шпајза, у првом спрату 2 собе и веранду), 1 кућа с две собе, штала (за 25 ком. рогате марве и 6 коња) и под истим одељење за спремање хране и шупа за кола, летња кујна с фуруном за печење хлеба, велика котарка, амбар за 150 метерцентн жита, шупа за кола и пољопривредне машине. Сушаоница за шљиве, 2 бунара, вршаћа машина с витлом на коње или волове, сејаћа машина, сечка за сено, сечка за репу, 2 гвоздена плуга, 2 дрвена, 1 дрљача, 2 воловских кола, 1 кола за коње, 1 штајерваген, 3 коња за рад, 4 вола, 1 теле, 12 свиња. Имање стаје 50.000 динара Готовог новца потребно 6 - 10 хиљада круна, остало на отплату на више година.

Понуде слати на администрацију овог листа под П. К. — уз 10 пот. марку за одговор. 1096 1—3

ШИНТЕРСКОГ МОМКА.

Требам једног **вештог момка**, за оправљање каца и буради. Потребни алат имам сам. Упитати

Душана Гроздића
у Руми Срем

1076 2—3

Берберска радња

НА ПРОДАЈУ.

Због породичних околности, продаје се **јефтино** берберска радња. За услове и цену упитати у Новом Саду, **Херцег Јене** улица бр. 29. 1086 2—3

ОБЈАВА.

Овим **објављујем** свим **заводима**, као и приватним **особама**, да на мој потпис или пак моје име, не да никоме ништа, јер у противном случају ја нећу платити, нити исти дуг признати.

Нови Сад, 3/VIII. 1910.

Никола Жикић.

1076 2—3

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.